

ראיון כלכליסט

גילעד נס

פרופ' אייל וינטר כועס. לטענתו, מכרז התדרים, שבו זכו שתי חברות בתדרים המאפשרים להקים חברות סלולריות חדשות, נוסח ברשי לבנות וגרם נזק לאזרחי המדינה ולקר פתה. גם ד"ר רועי שלם אינו מרוצה מהמכרז, שלדבריו "הפך כסף אמיתי לכסף וירטואלי של מנופול". טענות לגבי מכרז בעייתי מגיעות בררך כלל מכוונם של המפסידים, המבקשים לתרץ את הפסדים ואולי אף לשנות את תוצאת המכרז בדיועבד, אולם המקרה הנוכחי שונה – וינטר שימש כיועץ לצוות של מרתון מובייל, ושלם פעל מטעמה של חברת מירס – שתי החברות שזכו במכרז.

וינטר מנהל את המרכז לחקר הר-ציונליות בבית הספר לכלכלה של האוניברסיטה העברית, ונחשב למומחה בתורת המשחקים. בעבר היה מעורב מטעם המדינה בהכנת המכרז להפרטת פי גלילות, שסיימו שילמה הוככה, קבוצת דלק, 800 מיליון שקל – 300 מיליון שקל יותר משווי הפרייקט על פי הערכת שמאי מטעם המדינה. שלם משמש כראש תחום כלכלה יישומית בחברת הייעוץ ג'וינטינג'ראבן, ויהוד עם פרופ' מוטי פרי לשעבר ראש המ' חלקה לכלכלה באוניברסיטה העברית, עסקה החברה בחודשים האחרונים בייעוץ למירס לקראת המכרז ובמהלכו, שערב גם הוא אלמנטים רבים מתורת המשחקים.

אז מה מקעים את השניים, בנפ' רד? "התנאים במכרז הזה נקבעו כפי שנקבעו מכיוון שהיה רצון למקסם את התחרות ולא למקסם את הסכום שמי שלמות החברות; אבל אני מאמין שאפשר היה להשיג

צילום: מיכאל קורמר

"המכרז היה רשלני, למדינה לא נשאר כמעט כלום"

היועצים הכלכליים של החברות שזכו במכרז התדרים הסלולריים – מרתון מובייל ומירס – מותחים ביקורת יוצאת דופן על התנהלות המדינה במכרז. לטענתם, המכרז מכר משאב ציבורי במחיר אפסי, יעשיר את הבנקים ולא את המדינה, ולא יביא להורדת מחירים בעתיד

לדברי וינטר, העיקרון העומד בבסיסו של המכרז, המשיב לזוכים את הערבות לאחר שהשיגו נתח שוק בהכרח טוב לשוק, טוב לקונים וטוב לעם ישראל, אלא נראה טוב מבחינה יחזנית של משרד התקשורת, אומר וינטר. "נדהמתי מהכותרות בתקשורת לאחר סיום המכרז, שנתנו את התחושה שהמדינה עומדת לקבל 1.4 מיליארד שקל, כאשר בפועל המדינה כמעט לא תקבל כלום. במשרד התקשורת חששו שלא לתכרות האלה, וגם ניסו ליצור מצב שבו הציבור חושב שהוא נהנה משני העולמות – גם הורדה של מחירי הסי' לולר, וגם עוד כסף לקופת המדינה. זה גימיק, וחלק גדול מהציבור מבסס את ההבנה שלו את המצב על סמך הגימיק הזה, שהיה שגוי לחלוטין".

לנתח שוק קטן יותר, יקבלו החברות סכום קטן יותר בהתאם. "היה ניסיון למצוא מנגנון שלא בהכרח טוב לשוק, טוב לקונים וטוב לעם ישראל, אלא נראה טוב מבחינה יחזנית של משרד התקשורת", אומר וינטר. "נדהמתי מהכותרות בתקשורת לאחר סיום המכרז, שנתנו את התחושה שהמדינה עומדת לקבל 1.4 מיליארד שקל, כאשר בפועל המדינה כמעט לא תקבל כלום. במשרד התקשורת חששו שלא לתכרות האלה, וגם ניסו ליצור מצב שבו הציבור חושב שהוא נהנה משני העולמות – גם הורדה של מחירי הסי' לולר, וגם עוד כסף לקופת המדינה. זה גימיק, וחלק גדול מהציבור מבסס את ההבנה שלו את המצב על סמך הגימיק הזה, שהיה שגוי לחלוטין".

”אני עבדתי עם חוי בצלאל (בעל השליטה במרתון מובייל). הוא איש נבון, שכבר עסק בפעילות תקשורת בעולם, והוא יודע למה הוא מסוגל לעשות. הוא לא מסוגל. אין סיבה להמשיך את התקשורת לתת הנחות על בסיס אינדי-שוי מחשבה, שאלמלא ההנחות הללו המתמודדים היו נרתעים מלגשת למ' כרו. למשרד יש פחות מידע לגבי רמת הסיכון מאשר המתמודדים עצמם”.

”אני משוכנע שלפחות שליש מתוך ארבע המתמודדות במכרז לא היו מוכנות מהרדישה להגיע לנתח שוק של 7%, וכנראה הווכים גם יצליחו להגיע לרף הזה. הבעיה היא בכך שהמדינה יצרה מנגנון שלמעשה מאפשר לאחר שהם יגיעו לנתח השוק הזה להעלות את מחירי, ואז נוטרילה כל המטרה המ' קודית שלטובתה הוכנסו המתחרים, כלומר להוריד מחיריהם”.

המינימום המקורי לתדר, בעת שפורסמה טיוטת המכרז בעבר, היה 180 מיליון שקל. היה צריך להשאיר את המינימום הזה?

שלושה מכרזים, השורה התחתונה שונה לחלוטין במיליוני שקלים

מכרז התדרים 1998		מכרז התדרים 2001		מכרז התדרים 2011	
מפעיל	מכרז תדרי דור שני	מפעיל	מכרז תדרי דור שני	מפעיל	מכרז תשלום למדינה
מירס	1,500	פלאפון	225	מירס	705
מרתון מובייל		סלקום	220	מרתון מובייל	710
		פרטנר	220		
הכנסות למדינה	1.5 מיליארד שקל	הכנסות למדינה	1.02 מיליארד שקל	הכנסות למדינה	20 מיליון שקל

החברות נדרשות להפקיד ערבות של 1.4 מיליארד שקל סה"כ בתוך 45 ימים. הערבות תושב במלאה אם יגיעו לנתח שוק של 7% במכרז הפרטי בתוך 5 שנים

בתמונה: חזי בצלאל מרתון מובייל (מימין), שר התקשורת משה כחלון ופטיק דרדי מירס לאחר הבחירה בזוכים לפני כשבועיים צילום: אוראל כהן

פרשנות גילעד נס

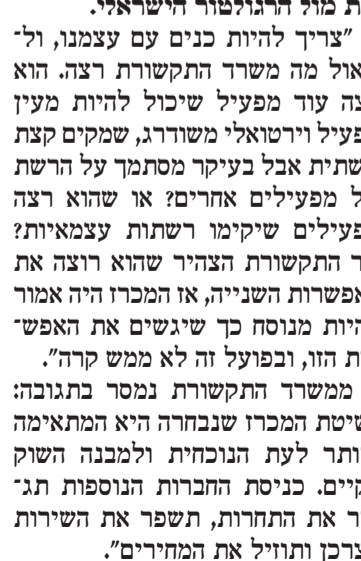
הפוך מששינסקי

ר ק לפני כמה חודשים רעשו אמצעי התקשורת כאשר נרמה היה שהלחץ של בעלי השליטה במיזמי הגו והנפט מתחיל להשפיע על שר האוצר, ולנגוס במי סקנות ועדת ששינסקי. הפרשנים לא הסכו בתיאורים מליציים כדי להבהיר לקורא מיהם "הרעים" בסיפור הזה – ה"טייקונים", "נסיכי הגז", הלוכרי טים – כולם דחפו לכאורה יד עמוקה לכיסו העתיד של האוצר הישראלי, וביקשו למנוע ממנו השתתפות בר ווח ממשאב ציבורי. החגיגות בכנסת לאחר שהמלצות הועדוה אושרו ברובן הצטלמו היטב – הנה גבר האינטרס הציבורי על בעלי ההון.

לפני כשבועיים הפסיד עם יש ראל כנראה 400-500 מיליון שקל, בגלל מכרז הכרזי שיש מחלוקת בנוגע לאופן יישומו. פרופ' וינטר וד"ר שלם יכלו להחריש ולשמח בניצחונם, אך הנושא בער כל כך בעצמותיהם עד שכמעט התגרבו להאיר בפנס גדול על המחולל הזה. וכן, ברור שאכזר שמם אינו מוזיק להם להיחשף ללקוחות פוטנציאליים נוספים, אך באותה מידה הם גם מסייגים בניקורת מצד החברות עצמן, כך שיש להם מה להפסיד.

אם הפרופילים הגוואה שהיון את מערכות העיתונים בתקופת ששינסקי ייעד את הכנסות המסים מרווחי הגז לתשתיות, חינוך ורפואה, הרי ששנתמש באותו פופוליום ונב

לו להמשיך ולהסתפק על רשתות החברות הקיימות – זו לא סנקציה מספקת כדי לוודא שהם אכן יעמדו בהתחייבויותיהם? שלם: "רשמית זה נכון, אבל מי יכול להבטיח שאחד המפעילים לא יסתפק בהקמה של 10% מהתשתית שלו, רק כדי להתחיל לספק שירות בהסתמך על הגרירה הפנים-ארצית, ובעוד כמה שנים יפנה לשר התקשורת ויטען שאין מודל כלכלי שיאפשר לו להקים רשת שלמה, ולכן הוא מבקש למחוק את הדרישות הללו? מדובר באפשרות שיש לה אגו, אבל גם גור רמים אחרים בשוק, גם רשתות ההגבלים העסקיים".

צילום: מיכאל קורמר

”אני עבדתי עם חוי בצלאל (בעל השליטה במרתון מובייל). הוא איש נבון, שכבר עסק בפעילות תקשורת בעולם, והוא יודע למה הוא מסוגל לעשות. הוא לא מסוגל. אין סיבה להמשיך את התקשורת לתת הנחות על בסיס אינדי-שוי מחשבה, שאלמלא ההנחות הללו המתמודדים היו נרתעים מלגשת למ' כרו. למשרד יש פחות מידע לגבי רמת הסיכון מאשר המתמודדים עצמם”.

”אני עבדתי עם חוי בצלאל (בעל השליטה במרתון מובייל). הוא איש נבון, שכבר עסק בפעילות תקשורת בעולם, והוא יודע למה הוא מסוגל לעשות. הוא לא מסוגל. אין סיבה להמשיך את התקשורת לתת הנחות על בסיס אינדי-שוי מחשבה, שאלמלא ההנחות הללו המתמודדים היו נרתעים מלגשת למ' כרו. למשרד יש פחות מידע לגבי רמת הסיכון מאשר המתמודדים עצמם”.

את ההצעה הווכה השנייה, אבל כנראה למרתון היה יותר חשוב לזכות". מאות מיליוני שקלים בשנה – לא שווה לקחת".

עבור מירס היווה המכרז גלגל הצלה אחרון – הפסד בו היה מותר את הח' כרה עם רשת מיושנת והסרת סיכוי להתמודד מול שלוש החברות הגדולות והשתתים שהיו מצטרפות על חשבונה. לפיכך היה ברור כי החברה תהיה מוכי' נה לשלם כמעט כל מחיר עבור הווכיה בתדר. שלוש המתמודדות האחרות, מרתון, גולן טלקום וסלקט תקשורת, ידעו כי הן מתמודדות בעיקר בינן לבין עצמן, ונראה כי אף שההוצאה הממשית על רכישת התדר תסתכם בעשרות מיליוני שקלים, בסלקט וגולן העדיפו לפרוש מהמירוץ ולהכתיר את מרתון כזוכה השנייה.

לדברי שלם, "היו הערכות שונות בצוות שלנו, אבל הקונצנזוס היה שהח' מאיתנו (מירס – ג'1), גולן טלקום לכו הכי רחוק כדי לזכות במכרז הזה – כ" מחוברים ל-FREE הרפתית, שמפ' עילה כיום את פעילות ה-IPV (טל-וויזיה על תשתית אינטרנט) הגדולה בעולם, ומצוידת גם בכיס עמוק מאוד, כך ששיעדנו בסופו של דבר הם יגישו

”אני עבדתי עם חוי בצלאל (בעל השליטה במרתון מובייל). הוא איש נבון, שכבר עסק בפעילות תקשורת בעולם, והוא יודע למה הוא מסוגל לעשות. הוא לא מסוגל. אין סיבה להמשיך את התקשורת לתת הנחות על בסיס אינדי-שוי מחשבה, שאלמלא ההנחות הללו המתמודדים היו נרתעים מלגשת למ' כרו. למשרד יש פחות מידע לגבי רמת הסיכון מאשר המתמודדים עצמם”.

”אני עבדתי עם חוי בצלאל (בעל השליטה במרתון מובייל). הוא איש נבון, שכבר עסק בפעילות תקשורת בעולם, והוא יודע למה הוא מסוגל לעשות. הוא לא מסוגל. אין סיבה להמשיך את התקשורת לתת הנחות על בסיס אינדי-שוי מחשבה, שאלמלא ההנחות הללו המתמודדים היו נרתעים מלגשת למ' כרו. למשרד יש פחות מידע לגבי רמת הסיכון מאשר המתמודדים עצמם”.